

לימוד היומי דקה ליתנו

יום	יום לחודש	יום מוהר"ן	ליקוטי הלכות ה"ד	ליקוטי הלכות ה"ד	משנה ברורה ה"ו	עלים לתרופה	שולחן ערוך ד"ש משנה ס"ב א
שבת	י"א	ס"א	ק"א	חזרה	ק"ט - ק"ב	י"ט ב	
א	י"ב	ס"א:	ק"ב	קס"ג:	קכ"א-קכ"ב	כ"א, כ"ב	
ב	י"ג	כ"ב	ק"ג	קס"ד	קכ"ג-קכ"ד	כ"ג, א	
ג	י"ד	כ"ב:	ק"ד	קכ"ה	קכ"ה-קכ"ו	ב, ג	
ד	ט"ו	כ"ג	ק"ה	קכ"ה	קכ"ו-קכ"ז	ד, ה	
ה	ט"ז	כ"ג:	ק"ו	ח"א ד	קכ"ז-ק"ל	ו, ז	
ו	י"ז	כ"ד	ק"ז	חזרה	קל"א-קל"ב	ח, ט	

בקרני אדר

יו"ל ע"י קהילת חסידי ברסלב
בנשיאות הגה"צ רבי יעקב מאיר שכטער שליט"א

307 | פרשת תצוה | י"א אדר תשפ"ג

דבר המערכת

מעיקרי המלחמה בעמלק הוא כח הצדקה: "זוה בחינת מצות מתנות לאבינוים בפורים, כי על ידי הצדקה מכניעין קליפת המן שהוא בחינת פגם הקדושה" (ליקוטי הלכות, ד' פרשיות). מוהר"ן"ת מבאר שהמן רצה לבטל צדקות ישראל ולבטל את כח שקלי הצדקה של ישראל, מאחר שידע "שעיקר הכנעתו שהוא אבי אבות הטמאה פגם הקדושה הוא הצדקה, אבל השם יתברך הפר עצתו וקלקל מחשבתו, אדרבא, נתן כח בצדקה של ישראל להכניע אותו ולבטל כח של עשרת אלפים כיכר כסף כמאשר"ל"ז כבר הקדמנו שקליהם לשקל"ר".

עם ישראל מתבוסס בדם ובדמע, צרות יגון ואנחה מקיפים מבינת ומבחוץ רח"ל. עמלק סוער בחוצות, מסית ומפתה לכל דבר פשע בסערת דור המבול ודור הפלגה בפגמי קדושה ואמונה בצורה אכזרית ביותר, הוא מקרר וממית כל חלקה טובה, ושלוחי 'תפלצת מנאצת' בתוככי פלטרין של מלך וגרוהים עושים שליחותו ללחום פנים בפנים עם כל הקדוש והיקר. ועלינו נפלה חובת היום בימים הללו 'אשר שברו אויבי היהודים לשלוט בהם ונהפוך הוא אשר ישלטו היהודים המה בשונאיהם', לקחת לידיו את כלי הצדקה שעל ידה עיקר הכנעת קליפה נוראה זו.

רבותינו הורו לנו "מוטב לאדם להרבות במתנות אבינוים מלהרבות בסעודתו ובשלוח מנות לרעיו, שאין שם שמחה גדולה ומפוארה אלא לשמח לב עניים ויתומים ואלמנות וגרים" (רמב"ם, מגילה ב, ז'). ובפרט בצדקה מפוארה ונשגבה זו למען אחינו בשרינו, בני קהילתנו, אשר עליהם ודאי חל הכלל 'עניי עירך קודמין'.

נתאמץ ונתחזק לתת עבורם יותר מכפי יכולתנו, ובפרט לסבב ולקשות אחרים, להתרמים ולעורר נדבת לבם לתת עבור עניים מרודים אלו בכל לב ונפש. כי אז יתעוררו עלינו רחמים משמים כפי שריחמנו על ברייתו, להצילנו מאימת עמלק וטומאתו ולזכות להתחיל מעכשיו להתקרב להש"ת ולשוב אליו בשמחה ובאהבה ולהיות לנו אורה ושמחה וששון ויקר.

העורכים

פניני אור

אמרות טהורות מריב"ק ותלמידיו

מוהר"ן"ת ה'ה נהג בפורים לשנות לשכרה, וה'ה מקים בפשיטות צווי חקמינו זכרונם לברכה שאמרו "חייב איניש לבסומי בפורי'א עד דלא ידע בין ארוי המן לברוי מרדכי".

(שיח שרפי קודש)

צא ה'להם ב'עמלק

ורע לו רשע וטוב לו, כי אז מתקררת האמונה חלילה, ומכאן הפתח פתוח לכל נפילה ח"ו. ויש מדרגות רבות בתוקף הדמיון הזה, עד כמה נראה לאדם כל כך במוחש ממש לפי דמיונו שהרע מצליח, או להיפך שהטוב נכשל ומובס. ובכל דור ובכל מדרגה מתגבר היצר לצייר לאדם ציורים דמיוניים של הצלחת הרע והפסד הטוב, אבל בעקבות דמשיחא יתעצמו הדמיונות הללו בצורה אכזרית ביותר שכמעט לא יותירו תקוה להתגבר.

ניקח לעצמנו את התעצמות תאות ממון שהתגברה בדורנו: רבינו הקדוש זועק וצועק רבות על עוצם הרע של מי שרודף אחר הממון, עד כמה מרים חיינו מר ממות (ראה בלקו"מ סי' כג ועוד רבות) ורבי נתן מרחיב על ביותר בספריו הקדושים, ולדוגמא (בליקוטי הלכות, שותפין ד, א) שמי "שאינו מאמין שכל הפרנסה והריווח הוא רק מה' יתברך ומטריד את עצמו ביגיעות גדולות ומסכן את עצמו למרחקים בשביל הממון, הוא עובד כל העבודה זרה שבועולם!", ומבאר שם בהמשך "שהעולם מלא מרירות מדאגות וטרדות ויגיעות ורדיפת הפרנסה עד שלא היה באפשרי לסבול המרירות הזאת שקשה ממות".

ואף על פי כן, כל אחד רואה שבדורנו התעצמה העזות דסטרא אחרא הכריז בשער בת רבים שמי שרוצה 'לעשות חיים', יבוא וישקיע וילמד לימודי חול מסוכנים, כדי שיתבסס ויתרחב בפרנסתו וריבוי ממונו. והפיתויים באים ב'מדמה' מוחשי מאד, בכל הכלים העומדים לרשותם כיום הזה, לצייר ולפתות ולהראות במוחש שכך הם פני הדברים שרק על ידי ריבוי הממון יש חיים בעולם הזה, ושכפי שנוספי לקבל על עצמנו את עול הפרנסה כן תגדל הפרנסה וחיותה. והסתנה כמובן עצומה בלי שיעור, כי בכל 'מדמה' האדם מסוכן, אבל אם הדמיון כה מוחשי והוא בא בכלליות כל המדרגות למעלה מכוחותיו של האדם, מה יעשה ולא יחטא ח"ו.

ועל כך, ועל כל שאר הדמיונות שכיום כה מוחשיים ועצים, ניתנו לנו ימי הפורים הקדושים הללו. וכפי שמבאר רבי נתן (בהלכות ע"ז א) שרבינו הקדוש גילה כי שבירת כח המדמה נעשה על ידי צדקה ועל ידי שמחת המצוות, ובכך אנו עסוקים בכל ימי הפורים; השכרות אף היא בלבול המדמה ואנו עושים אותה בקדושה להכניע את כח הדמיון הבווער כיום.

כל סיפור המגילה מגלה לנו שהרע מנסה להפיל אותנו בדמיון מוחשי של "בהראות את עושר כבוד מלכותו", אולם אלו שנתפתו אחריו וחשבו שהנאה מסעודתו תביא להם רווחה וטובה נלכדו בגזירת כליה ח"ו, ורק ההולך אחר הצדיק ושומע בקול ה' ניצול בפלאי פלאות.

הב ניגש בהתחדשות למלחמה בעמלק בקריאת 'זכור' ובכל מצוות היום הקדוש והמופלא הזה של פורים, כי לא רק זכר לעבר אנו עושים כאן, אלא מלחמת קיום להצלת חיינו.

"זה נכון שהעיקר זה תורה ותפילה, אבל 'רואים בחוש' שמי שלוקח על עצמו באמת את העול להתפרנס בכבוד, יש לו חיים נוחים ומרווחים".

'ה' יתברך ראה שבגלות האחרון המר הזה שהוא גלות אדום שהוא עמלק לא היה לנו קיום ח"ו, אם לא שמישיך עלינו הארה נפלאה ועצומה מקץ האחרון שהוא גאולה אחרונה של משיח, כי כל מה שהחולה גדול ביותר צריכין להחיותו ברפואות וחיות יקרים ביותר. על כן בנפלאותיו הגדולים הקדים רפואה למכה ועשה עמנו נפלאות ונוראות גדולות בימי מרדכי ואסתר כשעמד עליהם המן הרשע שהוא גזע עמלק ימ"ש וחשב מחשבות להאביד אותנו לגמרי ח"ו, וה' יתברך השיב לו מחשבתו בראשו, ולא די שניצולו ישראל בעזרתו יתברך, אף גם היה מחיית עמלק ימ"ש עד שעל ידי תוקף הנס המשיכו הארה נפלאה בעולם שהיא הארה הנמשכת מגאולה האחרונה שאז יהיה גמר מחיית עמלק, ועל ידי הארה הזאת יש לנו כח עכשיו להתקיים בגלות המר הזה אשר ירדנו פלאים" (ליקוטי הלכות, ברכת הרי"ח ד, כח).

מהו החולי הגדול והעצום שנתחדש בסוף האחרון שעליו הוצרכו להביא את ההארה הנפלאה והנשגבה של פורים שאין דוגמתה?

רבינו הקדוש מבאר (ליקוטי מוהר"ן, כח) שבעקבות דמשיחא יתחדש היצר ב'כח המדמה' ביתר שאת, ועל אף שכח זה ה'נו היצר הרע שבכל הדורות, וכמו שכתב רבי נתן ש"עיקר העבודה והתכלית של האדם שבא לזה העולם כדי לשבר היצר הרע שהוא הכח המדמה שמשם כל התאוות ולזכות אל השכל להכיר את הבורא יתברך, וכל הפגמים והחטאים הכל מכח המדמה, וזה כל עבודת האדם בזה העולם שישתדל לצאת מהמדמה אל השכל" (ליקוטי הלכות, ע"ז א). אולם בסוף הדורות יתעצם כח זה באופן עצום ביותר, ועמלק יתפשט בכח זה עד שכמעט לא תהא תקוה להינצל ממנו לולא כח קדושת פורים שהוא הכנעת עמלק.

וכמבואר בהמשך דבריו שם, "כי כח המדמה, שהם הקליפות שבכל דרגא אינם יכולים להתגבר כי אם כפי המדרגה שבקדושה, ואזי יש כח ובחירה באדם להתגבר כנגדה. אבל המן הרשע היה כלול מהרע שבמדמה שבכל המדרגות, ורצה להתגבר על כל אחד מישראל בכח הרע שבמדרגות הגבוהות ממנו, ובדאי אין כח באדם שבמדרגה התחתונה לעמוד כנגד הקליפה שבמדרגה הגבוהה ממנו, מכל שכן כנגד הקליפות שבכמה וכמה מדרגות הגבוהות ממנו. והמן הרשע ימ"ש שהוא הרע שבכל המדרגות רצה להתגבר על כל אחד מישראל בכח הרע שבכל המדרגות שהיה כלול מהם, ועל כן היה בלתי אפשר לעמוד כנגדו".

מהו 'מדמה' אכזרי זה שהוא מהותו של האוייב הגדול עמלק? - כאשר באים לפתות ולהסית חלילה לאדם לעבור על רצון קונו, והוא יודע שרע ומר יהיה מי שימרה את פיו, הרי הוא לוחם ומנסה להינצל ממנו בכל כוחו. אבל כאשר הוא רואה בדמיונו שהוא מצליח, על אף שנטה ח"ו מציווי התורה, או שרואה 'צדיק

ברודער,

מיט א פרישקייט!

אשר קרד בדרד וזונב כד כל הנחשלים אחריד ואתה עיף
ויגע ולא ירא אלקים

בדורנו, אינך צריך להתבגר כדי להפוך לזקן, אתה יכול להיות צעיר בגיל וזקן ברוח... הזקנה והשגרה הפכה לדבר שבשגרה, ואינה מעוררת תמיהה. אדרבא, הצעירים ברוחם הם אלו אשר מעוררים בהתלהבותם תמיהה ולפעמים אפילו כעס. ודואגים להחזירים בדחיפות לנורמליזציה...

ואתה עיף ויגע ולא ירא אלקים; אתה עיף, אתה מותש, אתה כבר מכיר הכל. קראת עלונים, שְׁבַעְתָּ רעיונות, ועכשיו אין לך חשק לכלום... רק לישון... וכל זאת אודות לעבודתו המסורה והעקבית של עמלק ימח שמו.

הוא זה שדואג להפיל עייפות, ולמסוך לאות וכבידות בכל חדרי הלב. בכך שהוא נותן לנו את ההרגשה שהעסק ממילא אבוד. 'פעם היינו צעירים - הוא חושב בתוכנו - והתלהבנו מכל גילוי חדש. אך כיום, עברנו כבר את הגיל!'

המן הפרסי טען לאחשוורוש "אלקיהם של אלו ישן הוא", וגם כיום טוען המן המודרני שהחלק האלוקי שבתוכנו התיישן ופג תוקפו...

אך לא לעולם חוסן - פורים מגיע, ויחד אתו מתגברת זריחתו של הצדיק האמת, שכל כולו התחדשות, לא כהתה עינו ולא נס ליהוה.

כנגד אותו עמלק, אלוף הזקנה והעייפות, עומד הצדיק הגדול ומעיד על עצמו: "אני זקן מאד, ואני עדיין יניק לגמרי, ולא התחלתי עדיין לחיות כלל" (סיפורי מעשיות, מעשה משבעה בעטלערס). והוא גם מלמד ומזהיר: "אין טוב להיות זקן - הן חסיד זקן, והן צדיק זקן - זקן אין טוב! כי צריך רק להתחדש בכל יום להתחיל בכל עת מחדש" (שיחות הר"ן, נא).

וכשם שבמלחמת עמלק, ציווה משה רבינו על תלמידו יהושע "צא הלחם בעמלק", כך גם לדורות; את אורו מאיר רבינו הקדוש דרך תלמידו הפלאי, ושמו רבי נתן!

רבי נתן הוא זה שעומד בחזית ולוחם - בספריו ומכתביו - את מלחמת ההתחדשות!

הוא לא נותן לנו להתעייף, ולא מרשה לנו להזדקן. הוא הרי זכה להרגיש בכל לבו את האור הגדול, של אותו צדיק אשר אין זקנה שולטת בו. ואת האור החדש והמתחדש הזה, הוא רוצה להאיר בלב כללנו.

וזעקת ההתחדשות מהדהדת שוב ושוב בין שיטי מכתביו: "גיוואלד ברודער הארציקער [= אהה! אח נלבב] אל זיקינו בעיניכם דברים נוראים חדשים כאלה!" (מכתב מיום ד' ויצא תקצ"ו).

"כי השגם יתברך הקדים רפואה למכתו האנושה, כי כבר היה אדוננו מורנו ורבנו זכרוננו לברכה בעולם, וצדיקים במיתונן קרויים חיים כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה, ועדיין עומד ומתפלל עלינו, ודבריו חיים וקיימים ומחיין אותנו גם עתה לנצח.

רק הישמר לך לבל זיקינו בעיניך כלל! כי נובעים מפי הזקן שבזקנים שהתפאר עצמו שהוא זקן ויניק וכו'. מי שמע כזאת? ואיך אפשר שזיקינו?

אדרבה, התאוות והשטותים וטרדת הפרנסה הם דברים ישנים מהמלך זקן וכסיל. אבל דברי תורה אמתיים, בפרט חידושים נוראים כאלה ושיחות נפלאות ועמוקים ותמימים כאלה, הם חידושים חדשים בכל יום ובכל עת לנצח כי מאד עמקו מחשבותיו" (מכתב מיום ט' ל' מספר בני ישראל תקצ"ט).

באחד ממכתביו, הוא מסביר גם מדוע הוא זועק שוב ושוב את זעקת ההתחדשות:

"וכבר דיברנו בה הרבה. אבל מאחר שהמלך זקן וכסיל אינו שומע כל זאת, וחותו ומתנהג עדיין כמו שמתנהג, כאילו הוא מודיע מחדש שטותים ישנים כאלה - צריך האדם להתגבר להאמין מחדש בכל דברי העצות הקדושות ובכל הדברים המחיין את הנפש, להשמיעם לדעתו מחדש. ואל זיקינו בעיניך, כי הם מתחדשים בכל עת" (מכתב מיום ב' שלח תר"ג). אם העיתונים והפרסומאים מתחדשים מדי יום, ולא התעייפו עדיין מלמכור את מרכולתם הישנה והמוכרת - על אחת כמה וכמה שעלינו להתחדש בכל יום ויום בדברים החדשים באמת!

שאלה:

בהתקרב ימי הפורים רציתי לשאול, היות ושיש תיקון גדול ומצוה להשתכר בפורים כמובא, ובאמת רואים אצל אנ"ש איך בפורים בעת השכרות מתעוררים ושמחים, ויוצאים מתוך גרום דיבורים של יראת שמים וכיסופים. אך לצערי אני רואה אנשים כערכי שבעת השכרות יוצא להם לפגוע באנשים אחרים, וכן מזיקים אחרים בגוף או בממוץ. ושאלתי היא: האם המצוה של שכרות כ"כ גדולה ששוה את כל ההפסדים האחרים?

ואם כבר מדברים על שכרות, רציתי לשאול משהו שתמיד מטריד אותי: מי שמרגיש שהשתיה והשכרות לא ממש משמחת אותו, אולי עדיף יותר שלא שתיה, וישמח?

תשובה:

לגבי מה ששאלת על מי שמזיק אנשים וחפצים בעת שכרות:

ובכן, מי שבעת שכרותו הופך להיות 'שור המועד', נוגח ונושך רובץ ובוטע, יואיל ברוב רחמיו לקיים את מצות ה"לבסומי" ביחידות...

לא חייבים להשתכר בציבור. ומי שהשכרות הופכת אותו ל"מסוכן לציבור", יינעל נא בתוך חדר ויקיים שם את מצוות היום, מבלי להפריע לשמחתם של אחרים... שם בתוך החדר הנעול, ישתה וישתה 'עד דלא ידע', ולא ייצא משם עד שהוא מקיא את יינו ואלימותו...

שכן, כשם שכשמגעניעים את הלולב צריך להיזהר לא לדקור עם השפיץ את העומדים מסביב, ובעת עטיפת הציצית צריך להיזהר לא 'להצלף' את הציציות על פניהם של השכנים, כך גם בעת קיום מצות השכרות של פורים, צריך להיזהר לא לצער אחרים, לא בדיבור ולא במעשה...

אמנם, מי שאינו מועד לפרוענות, ודומה לשור התם ש"אין דרכו להזיק" - ישתדל לקיים את מצות ה'לבסומי' ברוב עם מתוך שמחה וחדוה, ו"לשמח גם אחרים, לשמח כל ישראל עמך בשמחת פורים בחדוה רבה ועצומה מאד מאד" (ליקוטי תפילות ח"ב, לו). וכפי שכבר כתב האליה רבה בשם השל"ה "שיקבץ אנשי ביתו וחבריו, דאי אפשר לשמוח כראוי ביחיד" (משנה ברורה סימן תרצה ס"ק ט).

אך גם הוא, לא ישכח להתפלל לפני השכרות: "ותעורנו ותשמרנו שלא זיק לנו השתיה והשכרות של פורים כלל, לא בגוף ולא בנפש, ולא נזיק שום אדם ולא שום דבר על ידי השכרות. רק נזכה על ידי השכרות של פורים לבוא לתוך שמחה גדולה וחדוה רבה ועצומה מאד, לתוך שמחה של

פורים, אשר אז מאיר הארה נפלאה ועצומה שהוא הארת מרדכי, אשר אין דוגמתה בכל ימות השנה" (ש"ס).

וכבר אמר רבי אילעאי: "בשלושה דברים אדם ניכר", כשהדבר הראשון הוא "בכוסו" (עירובין סה ע"ב). ופירש רש"י: "אדם ניכר - אם הגון הוא. בכוסו - אם דעתו מיושבת עליו בינו".

ואם בכל זאת קרה מה שקרה, ותוך כדי השכרות הזיק ח"ו - כבר נפסק בשולחן ערוך "דאם הזיק אחד את חברו מכח שמחת פורים [נזק קטן, ושלא מתוך כוונה להזיק אלא מחמת שמחת פורים, כמבואר שם בפוסקים] פטור מלשלם" (ש"ע, פ"ט).

וגם אם תוך כדי השמחה נשברה בטעות זגוגית החלון, לא צריך להיכנס למרה שחורה... וכפי שכותב רבי נתן ב"ר יהודה מטבריה לאחד מאנ"ש: "ואודות מה שכתבת שיש לך חולשת הדעת במה שמחת השאב [זגוגית של חלון] בפורים הקדוש עד שאתה רוצה לנדוד, זהו שטות גדול. כי תדע: כל מה שאמר רבינו ז"ל ותלמידו הקדוש, הם רק לחיים, ולא לעשות מזה חס ושלום מרה שחורה כזה, רק להודות להשם שקיימת שמחת פורים. ורבינו ז"ל יעשה משמחתנו מה שיעשה..." (נתיב צדיק, לח).

ולגבי מה ששאלת - מה עושה אחד שלא מרגיש שזה מביא אותו לשמחה:

אם אנו יודעים שהשכרות היא חובה, לא מתאים כ"כ להזדקק לשאלה שכזו, כשם שאין אנו נזקקים לשאלה: מה יעשה אחד שקריאת המגילה לא משמחת אותו, האם עדיף שיקרא סיפורי צדיקים, או אולי יאמר בדיחות משעשעות? ... ומה יעשה אחד שהסוכה לא מזכירה לו את ה"ענני כבוד", האם עדיף שישתן במטוס שמשייט מעל העננים? ... וכן הלאה.

מה שאני כן יכול להגיד לך, שזה פשוט שעיקר הדגש בפורים יש לשים על השמחה, יותר מאשר על פעולת השתיה והשכרות!

"עיקר מצות פורים הוא לשמח את עצמו בכל מיני שמחה, כמו שכתוב 'לעשות אותם ימי משתה ושמחה'. וכמו שנוהגים כל ישראל לשמוח בכל מיני שמחות בפורים, שזהו עיקר מצות פורים" (ליקוטי הלכות, נפילת אפים ד, ד). וגם חובת ה'משתה' היא חלק מחובת ה'שמחה'.

והנפקא מינה למעשה היא, שגם מי שאינו מסוגל לשתות, מחמת סיבה רפואית או כיו"ב, צריך גם הוא לשמוח. ולא זו בלבד, אלא גם מי שמסוגל לשתות, אך לא הצליח להשתכר, מותר גם לו להתעלם מהדיכאון ולרקוד בצהלה...

פנינים מאירים וחידושים מזהירים מלוקטים מספרי גדולי הצדיקים זי"ע מתוך רשימותיו של הגרי"ם שכמעט שליטי"א אשר ציין ורשם לפניו לזכרון.

לקט ספרי"ם

שבת זכור

טעם שהמגילה נקראת אגרת

רוח נשברה והכנעה מכפר ומתקן מה שפגם בלשון הרע, שהרי הקטורת היא פנימאה מכולא, ואילו רוח נשברה היא הכנעה פנימית השקולה כנגד כל הקרבנות כדוגמת הקטורת החביבה מכל הקרבנות.

תדע כי מחיית עמלק שהוא שורש הפירוד תלוי בהכנעה זו שהיא כקטורת. 'מחיית עמלק' עם הכולל עולה בגימטריא 'קטרת', היינו שעל ידי קטורת או הכנעה פנימית שהיא דוגמתה מכניעים ומוחים זכרו של עמלק.

הוספת הגרי"מ - ונראה להוסיף על כך, הא דכתיב (משלי כז, ט) 'וקטרת ישמח לב', כי עמלק בגימטריא ספק, ואין שמחה כהתרת הספקות.

באר משה דברים מאמר אלה הדברים

נחלי בינה אדר ענף ט מעלת המגילה

"קטרת" בגימטריא מחיית עמלק

כשם שקטורת מכפרת על לשון הרע, כך גם שְׁכָר ברוח שהוא

מתי יש לקיים משלוח מנות

לפי מה שהתבאר מותר ליטול ידים לסעודה קודם משלוח מנות, שאדברה עיקר המצוה הוא בשעת הסעודה דוקא.

משלוח מנות זמנו בשעת הסעודה

וכן מפורש ב**ביסוד ושורש העבודה** (שער יב שער המפקד פ"ו) שכתב בזה הלשון: "הבוקר אור והאנשים ישלחו את ידם להדר בקיום המצוה של מתנות לאביונים קודם התפילה, בכדי שיוכל האביון להכין צרכי הסעודה ... עצתי אמונה ונכונה לאדם שלא יזוז מבית המדרש אחר תפלת שחרית עד שילמוד, כי בביתו יכול לבוא לידי ביטול ... ואחר כך ילך לשלום לביתו לאכול סעודת מצוה של קבלה ... אחר כך יזרז את עצמו לקיים גם כן מצות עשה של קבלה ומשלוח מנות איש לרעהו", ע"כ. הרי שיש לקיים מצות משלוח מנות רק תוך כדי הסעודה.

דעת החוות יאיר להקדים משלוח מנות למתנות לאביונים

אמנם בעל **החוות יאיר** בספרו **מקור חיים** (סי' תרצה ס"ד) כתב שיש להקדים משלוח מנות ואחר כך מתנות לאביונים, לפי שבפסוק נזכר משלוח מנות לפני מתנות לאביונים, וכעין מה שמואב לענין ברכת שבעת המינים שכל המוקדם בפסוק קודם לברכה. ולשיטתו צריכים לשלוח מנות קודם הסעודה, שהרי אסור לסעוד קודם מתנות לאביונים.

השגה על החוות יאיר

אבל קשה על דבריו, שהרי בפסוק זה נאמר "משתה ושמחה" קודם "מתנות לאביונים", ובודאי שאי אפשר לקיים הסעודה קודם מתנות לאביונים, שאסור לקבוע סעודה קודם קיום המצוה. ועוד, שהרי עיקר המצוה של מתנות לאביונים הוא כדי שיוכלו העניים לקנות צרכי הסעודה, ואם כן למה ימתינו העניים עד לאחר שיתחילו העשירים לסעוד בסעודתם.

ביאור הפסוק

על כן נראה שכך מתפרש סדר הפסוק, שמרדכי הצדיק כתב לדורות לעשות את יום י"ד לפרזים ויום ט"ו למוקפינ' "ימי משתה ושמחה ומשלוח מנות איש לרעהו", כפי שכבר עשו ערי הפרזים ביום י"ד שמחה ומשתה ומשלוח מנות. ובנוסף לזה הוסיף שיקבלו עליהם גם את מצות מתנות לאביונים, מלבד שתי המצוות שכבר עשו. ולא הקדים משלוח מנות מפני שהוא קודם למתנות לאביונים, אלא משום שהוא חלק ממצות משתה ושמחה שעשו כבר מקודם.

ואפשר לדייק להיפך שמצות משתה ושמחה קודם למשלוח מנות, שהרי הפסוק הקדים קודם 'משתה ושמחה' ואחר כך 'משלוח מנות איש לרעהו'. וכן דייק **בליקוטי מהרי"ח** (שחרית דפורים) שיש לקיים קודם משתה ושמחה ואחר כך משלוח מנות כפי סדר הפסוק.

המנהג לשלוח קודם הסעודה

אכן **בתרומת הדשן** (סי' ק) כתב שבזמנו היו נוהגים לעשות סעודת פורים לקראת הערב לפי שהיו טרודים בשחרית במצות משלוח מנות ומתנות לאביונים. וגם **הרמ"א** (שם ס"ב) הביא מנהג זה, וביאר **המשנה ברורה** (סק"ח) שהיו עושים כן משום שהיו טרודים במשלוח מנות

'משלוח מנות' דברי תורה

כפי שהתבאר במדור 'לאסוקי שמעתתא', מצות משלוח מנות הוא חלק ממצות השמחה של סעודת פורים. ומטעם זה פסק **המשנה ברורה** (סי' תרצה ס"ק"ב) שאי אפשר לצאת חובת המצוה רק אם שולחים מנה הראויה לאכילה, ואין יוצאים במה ששולחים בגדים או שאר דברים.

אמנם מצינו לכמה גדולים ששלחו חידושי תורה בתור משלוח מנות; המקובל **הרב שלמה אלקבץ** ז"ל בהקדמתו לספרו **מנות הלוי** כותב ששלח את ספרו כמשלוח מנות לחתנו יען כי לא היה לו דבר להביא, וכך כתב: "ותבט עיני בעתות זמני עת דודים ומשלוח מנות כסף וזהב ומגדנות ודתיים ושונות ... ואשקטה ואביטה במכוני כי כשל כוחי בעונו, במה אקדם פניו ומה כי יהלוך לערוך לפניו מליץ למעני, על משכבי בלילות אשיחה עם לבבי על פניו אעביר כל טובי ותשורה אין להביא, תהיה די הקבלת פני אדוני ואבי".

וכך מסיים **הרמ"א** את ספרו **מחיר יין** על מגילת אסתר: "מה שראיתי לפרש בזו המגילה ... שלחתי בימי פורים למנה לאבי ישראל ראש עדת מי מנה". ו**בתשובות מהרי"א אסאד** (אר"ח סי' ר) כותב על תשובה שערך בימי הפורים: "יקבל נא פרו"מ נ"י ממני גרגרי זה במקום משלוח מנות איש לרעהו".

ובספר **קרבן תודה** (מגילה אות ה - נדפס שנת תרכה) הסתפק אם אכן אפשר לצאת חובת משלוח מנות בדברי תורה, אחרי שהתורה נמשלה לאכילה ושתייה, שנאמר "לכו לחמי בלחמי ושתו ביין מסכתי". וכעין זה אומרים העולם בשם **הגה"ק**

מבוטשאטש ז"ע שהסתפק אם אפשר לצאת פת שחרית באמירת מזמורי תהלים שנאמר עליהם "כמו חלב ודשן תשבוע נפשי ושפתי רננות יהלל פי". ובאמת **שבש"ת דברי ישראל** (וועלץ סי' רכב) כתב תשובה בנדון זה ומסיים: "נראה בעליל מכל הנ"ל דמי ששולח בפורים דברי תורה בתורת משלוח מנות, יוצא ידי חובתו ואין מזחיחין אותו".

והנה אף שהדברים נראים כמחודשים, ו**סתימת הפוסקים** אינו כן, היה אפשר להביא ראיה לזה על פי המבואר בהלכות יום טוב (סי' תקכט משנ"ב סק"ט) שמי שמתענה על תענית חלום ביום טוב מקיים בזה מצות 'לכם' לפי שהתענית נחשב כעונג שבבילו. ואם כן אפשר דגם מי שאין לו יכולת לשלוח מנה ושמה ומתענג בדברי תורה מקיים מצות משלוח מנות בדברי תורה במקום סעודה.

אבל נראה שיש לחלק, דרך מצות שמחה אפשר לצאת בתענית חלום, שהאדם שמתענה יודע ומרגיש בעצמו ששמח על ידי תעניתו. אבל משלוח מנות שהיא כדי לשמח את חברו אי אפשר לצאת בדברי תורה רק צריכים לשמח אותו בבשר ויין כפשוטו, וכמו שמורגל בפי העולם 'מיין חבר'ס גשמיות איז מיין רוחניות'.

ויש כדמות ראה, שאי אפשר להשוות שמחת יום טוב למשלוח מנות, שהרי לגבי יום טוב נפסק שאנשים משמחים בבשר ויין ואשה בבגדים ותכשיטים, ואילו לגבי מצות משלוח מנות משמע **סתימת הפוסקים** שגם אשה אינה יוצאת בבגדים ותכשיטים (עי' שו"ת בית שיערים סי' שפ שכתב שיוצא בזה, ול"מ כן).

לשלוח קודם הסעודה, כדי שיהיה להם דברים המשמחים כבר מתחילת הסעודה.

מנהג בעל המנחת אלעזר לשלוח גם לפני התפילה

בדרכי חיים ושולם להגאון בעל **מנחת אלעזר ממונקאטש** ז"ע (אות תתמט) מובא שהיה נוהג לתת משלוח מנות לל' אנשים עוד לפני התפילה וחזר ונתן גם לאחר התפילה. והוא חידוש גדול, שהרי כתבו **הפוסקים** (סי' תרצב משנ"ב סק"א) שיש לכיין בברכת שהחיינו שמבשרים על המגילה לצאת גם מצות משלוח מנות וסעודת פורים, ואם כן ודאי שזמנו הוא אחר התפילה.

ונראה שהבעל מנחת אלעזר שלח לפני התפילה רק משום חיוב מצוה, ועיקר המצוה רצה לקיים במה ששלח אחר התפילה לאחר שבייך שהחיינו. וכן צריך לומר במה שכתב **היסוד ושורש העבודה** שיש להדר לקיים מצות מתנות לאביונים קודם התפילה כדי לתת צדקה לפני התפילה, אף שעיקר המצוה מקיימים לאחר המגילה לאחר שבייך שהחיינו. וכעין זה כתב **הביאור הלכה** (סי' תרצד ס"א ד"ה לשני) שמנהג העולם ליתן מתנות לאביונים קודם פורים אף שעיקר המצוה הוא ביום פורים, שמאחר שנותנים גם ביום פורים עצמו אפשר להרבות גם קודם.

בשחרית והיו נמשכים עד המנחה. ומבואר מזה שהיו מקיימים את מצות משלוח מנות קודם הסעודה ולא באמצע הסעודה. וכן משמע **בכף החיים** (סי' תרצד ס"ד).

תלוי בשני טעמים של מצות משלוח מנות

ואפשר לומר דדין זה תלוי בשתי הטעמים של מצות משלוח מנות: כידוע המקובל רבי **שלמה אלקבץ** ז"ל בעל הלכה דודי בספרו **מנות הלוי** על מגילת אסתר (ט) כתב שטעם מצות משלוח מנות הוא, כדי שיהא השמחה ברוב עם להיקהל כל אחד עם חבירו, היפך איש צר ואויב לשון רמיה האומר עם אחד מפוזר. ולפי זה מן הנכון לקיים את המצוה באמצע הסעודה.

אבל **בתרומת הדשן** (סי' קיא) כתב דטעם דמשלוח מנות הוא כדי שיהא לכל אחד די סיפוקו לקיים הסעודה כדניא. ר"ל שמלבד המצוה של מתנות לאביונים שצריכים לראוה על האביונים שיהיה להם מעות לצרכי סעודה, יש מצוה גם לשלוח תפנוקים ומענינים לעשיר כדי שיהא שמח בסעודת פורים, שגם אם יש לו כסף יתכן שאין לו מעדנים. וכפי שכתב **הלבוש** (שם ט"ד) שמצות משלוח מנות הוא כדי שיהיה לכל אדם לאכול די סיפוקו ודברים המענינים ומשמחים את האדם כדי לשמוח בפורים. ולפי זה עדיף

משמחי ירושלים

רבי אבאלע

ר' אברהם אבא ראבינאוויטש, המכונה ר' אבאלע, היה עובד ה' עד להפליא, חסיד נלהב של מוהרנ"ת ז"ל ומגדולי תומכיו בכל עת, ובפרט בענין הדפסת ספרי רביז"ל והחזקת ה"קלויז" באומאן, כאשר מבואר באריכות בהרבה מכתבים בעלים לתרופה.

דור רביעי ישובו הנה

ר' אבאלע כבר היה דור רביעי של מקורבים לרבינו, כי אביו הרה"ח ר' שמואל היה בן הרה"ח המפורסם ר' אבא שו"ב מחשובי תלמידי רבינו ז"ל, ור' אבא שו"ב ה' חתן הרה"צ ר' אליהו הרב דטשערין שנזכר בשמות הצדיקים בין תלמידי רבינו ז"ל.

זקנו ר' אבא שו"ב היה עובד ה' גדול, ועני ואביון, עד שאפילו בגדים מיוחדים לשבת קודש לא היו לו, והיה מאנשי עבודת השם שבתלמידי רביז"ל (כמזכר בכוכבי אור סי' ל"ג).

בנו ר' שמואל, אביו של ר' אבא, נתברך מפי רביז"ל בעשירות גדול כמסופר בארוכה באבניה ברזל (סימן מ"ח), וממנו ירש בנו ר' אבאלע ממשפחת אביו כל העשירות, שבא לו מברכת רבינו ז"ל.

וצדקתו עומדת לעד

ר' אבא היה דר בק"ק טשעהרין, והיה מהעשירים לפני העדה של אנשי דשם. ומאחר שהיה קשור ודבוק לדרכי רביז"ל בכלל, ובפרט למוהרנ"ת שהיה מהיושבים ראשונה אצלו, בא לו לעזר וסיוע בממון רב, לגלות ולפרסם דבר רביז"ל בעולם, ותמך אותו הן בהחזקת הקלויז והן בהדפסת ספרי רביז"ל.

וכן בכל דבר שהיה נצרך לענייני רבינו פנה מוהרנ"ת לר' אבא שהיה הון ועושר בביתו וצדקתו עמדה לו לעד, וכן רואים בעלים לתרופה מכל המכתבים שכתב לו מוהרנ"ת, בכל הזמן שעסק לטובת ענייני רביז"ל. ופעם כתב לחבירו ר' אברהם בערניו בזה"ל: "בהעסק שהתחלתי אשתקד, כוונתי רק לשמים למלאות צדון ופחץ זקנך אדמו"ר זצוק"ל, והוא זכות הרבים לדורות עולם, ואתה עם ידידי ר' אבא הייתם לי לעזר גדול" וכו' (סי' שמ"ז).

מחברתו בקודש

ר' אבא זכה להתדבק בזרע רבינו ז"ל, כי אשתו השניה היתה נכדת רבינו ז"ל, ה"ה הרבנית מרת פיגא סאסיא שהיתה בת הרבנית הצדקנית מרת שרה בת רביז"ל (כדמשמע בעלים לתרופה סי' תלו). ולזה תמצא כמה פעמים בעלים לתרופה בעת שמוהרנ"ת פרש בשלומו, מזכיר גם את אשתו הצדקת "עם שלום וזגתו ויוצ"ח שיחי".

נערך ע"י הרה"ח רבי חנניו שווארץ שליט"א בעמ"ס 'איצרות עולם לתרופה'.

תרי בדחי הוא בירושלים של מעלה; רבי יעקב גלבשטיין ורבי שמעון ברגמן, ראשי 'חבורת המשמחים' הירושלמית. בכל חתונה היו הללו עומדים במרכז המעגל, כשהם פושטים צורה ולובשים צורה, ומרקדים בריקודים ירושלמיים מסורתיים, לשמח חתן וכלה, ואיתם עמם בני משפחתם וכל בני ירושלים, שצהלו ושמחו עמם בשמחתם. זוכרני, בחתונה שהמשמחים הירושלמים שימחו את הקהל, והנה נראתה דמותו של המרא דאתרא, רבינו יוסף צבי דושינסקיא זי"ע, אשר הופיע לפאר על ראש השמחה. מתח השתרר בהיכל השמחה, כי הגר"ץ התנהג בהדרת קודש וכל גינוניו היו ביאת הכבוד, כדרכם של רבני אונגארין, ומשתתפי החתונה נדרכו לראות כיצד יפול דבר, האם תושבת השמחה?

אך לא איש כרבי יענקל גלבשטיין ייבהל. הוא אזר עוז ושמחה, וניגש לעבר המזרחה, שם התיישב הרב, הושיט את שתי כפות ידיו, כשהן מחוברות זו אחר זו, והראשונה מונחת על אפו, וכל האצבעות מעופפות בתנועה ירושלמית ידועה ומרנינה. ואז... עלתה על פני הגר"ץ בת שחוק ונהרה של קורת רוח נראתה על פניו, ולבני ירושלים היתה אורה ושמחה וששון...

דמויות הוד מאנשי ירושלים של מעלה פיארו את השטיבלאך של מאה-שערים בימי קדם.

את השטיבלאך ניהל יהודי ירושלמי שורשי, רבי שבת זילברמן ע"ה. מדי שבת היה קורא בתורה שבע פעמים! ולפי שנמון קומה היה העמיד לרשותו שרפך, עליו עמד בכל משך זמן הקריאה, וכה בקי ורגיל היה בטעמי המקרא עד שנדמה בקריאתו כאדם האומר 'אשרי'.

השטיבלאך גם שימשו כמקום מפגש לאריות שבתורה. ובאמת אמרו אנשי ירושלים, שכאשר הגאונים רבי אברהם חיים נאה (בעל השיעורים) ורבי שמואל מוגד, נפגשים בשטיבלאך, יש מה לשמוע...

בירושלים רווחה השמועה שרבי שמואל מועד הינו 'עמק' ורבי חיים נאה הוא 'ידען', ופעם בעיצומו של ויכוח תורני שהעפיל וטיפס לגבהים וקולותיו הרעידו את השטיבלאך במאה-שערים, הביא רבי חיים נאה ראייה לשיטתו ממקום בלתי מפורסם, והראה לרבי שמואל את הדברים כתובים שחור על גבי לבן, אבל רבי שמואל לא ויתר, והוכיח לרבי

<p>ברכת מול טוב</p> <p>להר"ח שפענו זילבער הי"ו ולאביו הרה"ח ר' יעקב יצחק זילבער שליט"א ולחורו הרה"ח ר' דוד מרדכי חובניץ שליט"א</p> <p>להגל הולדת הבן הנכד יה"ר שיוכה לגדלו לתורה לחופה ולמעש"ט ולרוב נחת דקדושה</p>	<p>ברכת מול טוב</p> <p>להרה"ח ר' דוד הלוי הורביץ שליט"א להגל היכנס בנו יואל צבי נ"ו להגל תורה ומצוות</p> <p>יה"ר שיוכה לגדלו לתורה לחופה ולמעש"ט ולרוב נחת דקדושה</p>
<p>ברכת מול טוב</p> <p>להרה"ח ר' שפענו מייל שליט"א להגל נישואי בנו הר"ר מרדכי הי"ו עב"ג בעשט"מ</p> <p>יה"ר שיוכו לבנות בית נאמן בישראל בדרך רביה"ק זיע"א</p>	<p>ברכת מול טוב</p> <p>להרה"ח ר' נחמן פישר שליט"א להגל נישואי בתו עב"ג בעשט"מ</p> <p>יה"ר שיוכו לבנות בית נאמן בישראל בדרך רביה"ק זיע"א</p>
<p>ברכת מול טוב</p> <p>להרה"ח ר' אהרן פישמן שליט"א להגל ארויכו בנו הב"ח שפענו עזר נ"ו עב"ג בת</p> <p>הרה"ח ר' פנחס שלום ראטנבערג שליט"א יה"ר שיוכו לבנות בית נאמן בישראל בדרך רביה"ק זיע"א</p>	<p>ברכת מול טוב</p> <p>להרה"ח ר' שלום מוקוס שליט"א להגל נישואי בנו הר"ר נתן הי"ו עב"ג בעשט"מ</p> <p>יה"ר שיוכו לבנות בית נאמן בישראל בדרך רביה"ק זיע"א</p>
<p>ברכת מול טוב</p> <p>להרה"ח ר' אברהם נח וירכום שליט"א להגל נישואי בתו עב"ג בעשט"מ</p> <p>יה"ר שיוכו לבנות בית נאמן בישראל בדרך רביה"ק זיע"א</p>	<p>ברכת מול טוב</p> <p>להר"ח מנחם מנדל רומנץ הי"ו ולאביו הרה"ח ר' שלום רומנץ שליט"א ולחורו הרה"ח ר' יואל וולנר שליט"א</p> <p>להגל הולדת הבן הנכד יה"ר שיוכה לגדלו לתורה לחופה ולמעש"ט ולרוב נחת דקדושה</p>

קהילת הסידרי ברסקל
 פתחה ז' שיש המרח
 בנשיאות הגר"מ ר' יעקב מאיר שכטער שליט"א

ורחמים האלו נזכרים ונעשים

הגנו להודיע בזה סדרי הזמנים למשך ימי הפורים הבעל"ט
כחיבל הגדול דקהילתנו פתחה"ק ירושלים

יום שלישי - פורים הפורים:	3:45
סדר לימוד (במסגרת שיעור 'הודו קהילה מאברהם')	5:25
תפילת מנחה, לאחים' תפילת פורים	6:15
תפילת ערבית וקריאת המגילה	
יום רביעי - יום הקדוש:	3:45
יצאת השחר - כל הפישט די רונתן לו (באר מים טהורים ליל מנוחת חמשת ימי חול המועד ויום טוב)	5:10
תפילת שחרית מיוחדת (במחנה)	7:30
לאחר התפילה יצאת לשחר ליתת שיראל במסגרת כל הפישט די...	9:30
סעודת פורים ומשתה הין	
מתוך כניסות והתעוררות בריקודי עז	
ויזי בעלות המנחה	5:00
סמאספס כאיש אבד בלב אחד שותך שותך נפש רומטה	

יום שלישי - יום הקדוש: 3:30 יצאת השחר - כל הפישט די רונתן לו 5:00 תפילת שחרית מיוחדת (במחנה) 7:30 לאחר התפילה יצאת לשחר ליתת שיראל במסגרת כל הפישט די... 9:30 בבית מדרשנו "אהל הסדר"

באישות הרבא דאתרא רב דפרו"ח וקהילתנו חק שליט"א
 בירת החזן והאחים' תפילת מנחה כבוד עם
 12:30 12:50 נשבעים כבוד עם אגונים בארץ לילייה מלחם

סעודת פורים 5:00 סעודת חמשת ימי חול המועד ויום טוב
 באישות הרבא דאתרא רב דפרו"ח וקהילתנו חק שליט"א

והתיר נזכרו של עולם אנו במשתה הין מה טאלת ונתן לו

התפילה

קהילת הסידרי ברסקל
 פתחה ז' שיש המרח
 בנשיאות הגר"מ ר' יעקב מאיר שכטער שליט"א

ורחמים האלו נזכרים ונעשים

הגנו להודיע בזה סדרי הזמנים למשך ימי הפורים הבעל"ט
כחיבל הגדול דקהילתנו פתחה"ק ירושלים

יום שלישי - פורים הפורים:	3:45
סדר לימוד (במסגרת שיעור 'הודו קהילה מאברהם')	5:25
תפילת מנחה, לאחים' תפילת פורים	6:15
תפילת ערבית וקריאת המגילה	
יום רביעי - יום הקדוש:	3:45
יצאת השחר - כל הפישט די רונתן לו (באר מים טהורים ליל מנוחת חמשת ימי חול המועד ויום טוב)	5:10
תפילת שחרית מיוחדת (במחנה)	7:30
לאחר התפילה יצאת לשחר ליתת שיראל במסגרת כל הפישט די...	9:30
סעודת פורים ומשתה הין	
מתוך כניסות והתעוררות בריקודי עז	
ויזי בעלות המנחה	5:00
סמאספס כאיש אבד בלב אחד שותך שותך נפש רומטה	

יום שלישי - יום הקדוש: 3:30 יצאת השחר - כל הפישט די רונתן לו 5:00 תפילת שחרית מיוחדת (במחנה) 7:30 לאחר התפילה יצאת לשחר ליתת שיראל במסגרת כל הפישט די... 9:30 בבית מדרשנו "אהל הסדר"

באישות הרבא דאתרא רב דפרו"ח וקהילתנו חק שליט"א
 בירת החזן והאחים' תפילת מנחה כבוד עם
 12:30 12:50 נשבעים כבוד עם אגונים בארץ לילייה מלחם

סעודת פורים 5:00 סעודת חמשת ימי חול המועד ויום טוב
 באישות הרבא דאתרא רב דפרו"ח וקהילתנו חק שליט"א

והתיר נזכרו של עולם אנו במשתה הין מה טאלת ונתן לו

התפילה